

Tilburg, 19 januari 2021

Aan: Provinciale Staten Noord-Brabant
cc: Gedeputeerde Staten

Kenmerk: RO 23.02-1877-mm
Betreft: Aanbevelingen Regionaal Water en Bodem Programma 2020-2027

Geachte Statenleden,

Op 22 januari bespreekt u als Provinciale Staten de contouren van het Regionaal Water en Bodem Programma (RWP) 2020-2027.

Het is nog maar enkele maanden geleden dat het in heel Brabant kurkdroog was en in juli 2018 werd in Tilburg nog de hoogste temperatuur gemeten van alle binnensteden in West-Europa. Nu regent het weer, maar in de grond onder uw voeten is het nog altijd veel te droog. De afgelopen drie droge zomers hebben de negatieve effecten van de jarenlange te lage grondwaterstanden in en rondom de natuur verergerd. Bij menig Brabants ven is in de zomer alleen op het informatiebord nog water te zien.

We zijn dan ook verheugd dat u in 2020 met het goedkeuren van de bestuursopdracht '*Stoppen van de verdroging met een water robuuste inrichting van Brabant*' de ambitie toont en middelen vrijmaakt om de verdroging van de natuur op te lossen. Hier dragen wij als natuurorganisaties graag aan bij¹. Met het RWP geeft u uitvoering aan deze ambitie. Hierop hebben wij ook onze input en suggesties geleverd².

Ondertussen is door Deltares c.s., in opdracht van de Brabantse natuurorganisaties, het onderzoek 'Een verkenning naar de watervraag van de Noord-Brabantse natuur' (Watervraag Natuur)³ afgerond. Dit onderzoek laat zien wat er nodig is om de verdroging van de natuur op te lossen en het Brabantse (grond)watersysteem weer in balans te brengen. Watersysteemherstel is nadrukkelijk óók goed voor andere functies, zoals landbouw en bebouwing.

Met deze brief zetten wij op een rij hoe u als Provinciale Staten kunt bijdragen aan watersysteemherstel. Dit herstel is ook noodzakelijk om aan de voorwaarden van de Europese Kaderrichtlijn water te voldoen.

A. Wat is er nodig om de verdroging van de natuur op te lossen en het watersysteem te herstellen?

Verdroging van de natuur is vooral een waterverdelingsvraagstuk. Om waardevolle natuur te herstellen en te behouden is meer grondwater nodig dan nu voorhanden is voor de natuur. Het is dan ook essentieel dat er meer water wordt vastgehouden en dat er water wordt bespaard. Net als de landbouw en industrie heeft ook de natuur grondwater nodig. Waar agrariërs en drinkwaterbedrijven de pomp aan kunnen zetten, kan de natuur dat niet. Om te waarborgen dat de natuur ook bij het grondwater kan, moeten we ons watersysteem anders gaan inrichten.

¹ [EN 03.10-1780-fd. Visie Klimaatadaptatie en de bestuursopdracht 'Stoppen van verdroging met een water robuuste inrichting van Brabant'](#)

² [RO 23.02-1803-mm. Zienswijze Regionaal Programma Water en Bodem 2022-2027](#)

³ [Deltares. Royal HaskoningDHV. Ecogroen. \(2020\) "Een verkenning naar de watervraag van de Noord-Brabantse natuur"](#)

Zolang grondwateronttrekking en -aanvulling niet in balans zijn, holt de grondwaterafhankelijke natuur in Brabant achteruit.

Uit het onderzoek van Deltares c.s. blijkt dat de natuur in Brabant 60 miljoen m³ grondwater per jaar nodig heeft, bijvoorbeeld in de vorm van kwel. Om te zorgen dat de natuur ook bij het grondwater kan, moeten onder andere de grondwaterstanden structureel omhoog. Daar is circa 350 miljoen m³ extra grondwater voor nodig.

Voor het beschikbaar maken van deze hoeveelheid grondwater is herstel van het totale watersysteem in Brabant noodzakelijk.

B. Hoe kan de provincie Noord-Brabant bijdragen aan de oplossing?

De zeven principes uit het RWP dragen bij aan het oplossen van de verdroging en herstel van het watersysteem, als deze in kwantitatieve en afrekenbare doelen en concrete maatregelen en activiteiten worden omgezet en uitgevoerd. Hieronder vindt u per principe onze belangrijkste aanbevelingen.

RWP Principe 1. Watervoorraad in balans

Het huidige provinciale grondwaterbeleid richt zich op het voorkomen van verslechtering (tegengaan van verlaging grondwaterstanden). Voor herstel van de grondwaterbalans inclusief voldoende grondwater voor natuur is het nodig om de watervoorraad te vergroten. Uit het onderzoek van Deltares c.s. blijkt dat herstel mogelijk is als jaarlijks zo'n 100 miljoen m³ minder grondwater wordt onttrokken.

Ondertussen lijkt er een trend te zijn om juist meer grondwater te onttrekken; zowel voor beregening (in 2018 is 2,5 keer meer beregend dan in 2014), drinkwateronttrekking (onder andere uitbreiding winning Gilzerbaan) en industrie. Uiteraard moet er voor drinkwater leveringszekerheid zijn. Echter hoeft dit niet vanzelfsprekend en uitsluitend grondwater te zijn. Andere provincies benutten volop oppervlaktewater als bron voor drinkwater.

RWP Principe 2. Elke druppel telt

Er valt genoeg regen in Brabant, het gaat erom dit water langer vast te houden zodat het de kans krijgt het grondwater aan te vullen. Het onderzoek Watervraag Natuur toont aan dat herstel van het watersysteem mogelijk is als 250 miljoen m³ extra water wordt vasthouden. Dat is 20% meer dan nu. Van een hogere grondwaterstand profiteert de natuur, maar ook de landbouw en de stad. De droogteschade en de beregeningsbehoefte kunnen hierdoor verminderen. Wij verzoeken u om met alle partners afrekenbare doelen af te spreken over de hoeveelheid extra vast te houden water.

RWP Principe 3. Niet alles kan overal; water en bodemsysteem bepaalt

Dit principe geldt voor (toekomstige) natte locaties, waar kans op wateroverlast bestaat. Het moet echter ook niet langer vanzelfsprekend zijn dat droge locaties door middel van beregening geschikt zijn voor alle vormen van landbouw. Beter is het te kijken naar herinrichting van het systeem, met de juiste teelten op de juiste plaats. Zeker nu een extreme weersituatie (droogte) zich drie jaar achter elkaar voordoet, is het niet vanzelfsprekend dat beregening 'dagelijkse praktijk' wordt in plaats van een noodmaatregel, ten koste van bijvoorbeeld de natuur in de omgeving.

RWP Principe 4. Brabant is in staat om weersextremen op te vangen

Een robuust ingericht watersysteem met voldoende ruimte voorkomt wateroverlast en schade. In normale situaties zorgt het daarnaast voor een aantrekkelijk, biodivers en ecologisch waardevol landschap. De Brabantse natuur kan hier, als klimaatbuffer, aan bijdragen.

RWP Principe 5. Water en bodemkwaliteit zijn passend voor gebruik

Bescherming van grondwater nabij natuurgebieden vraagt ook om een kwantitatieve bescherming, om de verdroging van de natuur op te lossen. Wij verzoeken u dan ook om de breedte van de attentiezones met daarin beperkingen ten aanzien van onttrekkingen te herijken.

RWP Principe 6. Gebruikers zijn maximaal verantwoordelijk voor het voorkomen van verstoring

Dit principe wordt in het RWP alleen gekoppeld aan watervervuiling ('de vervuiler betaalt').

Wij verzoeken u dit ook van toepassing te maken op wateronttrekking. De gebruiker mag maximaal zoveel water onttrekken als de omgeving aankan. Dat betekent minder onttrekken, meer besparen of een extra opgave om (regen)water te conserveren.

Het spotgoedkope Brabantse grondwater is geen stimulans voor besparing en innovatie, zoals u ook zelf, met waterschappen en drinkwaterbedrijven al langer aangeeft^{4,5}. Dit RWP is wat ons betreft dan ook het moment om daar echt stappen in te gaan zetten.

RWP Principe 7. We denken en doen circulair

Met dit principe zijn we het volledig eens, waarbij we als hoogwaardige functies ook graag de grondwaterafhankelijke natuur zien toegevoegd.

Tenslotte

Een krachtig RWP omvat doelen en maatregelen die gekwantificeerd en afrekenbaar zijn.

Graag werken wij de komende jaren samen met u aan een water robuust Brabant, waarin ook de natuur kan floreren.

Met duurzame groet, mede namens Vereniging Natuurmonumenten en het Brabants Landschap,

<<handtekening>>

Misha Mouwen,
adjunct-directeur Brabantse Milieufederatie

⁴ Strategie robuuste drinkwatervoorziening 2040 voor Noord-Brabant en Midden-Zeeland (2020)

⁵ Beregenen uit grondwater in Brabant evaluatie 2014-2018